

VIRTUS

26 | 2019

Ten geleide

Het zal u niet zijn ontgaan, koning Willem-Alexander heeft een baard. Wat aanvankelijk een vakantiebaard leek, blijkt een blijvertje. Als we de gemiddelde Twitteraar mogen geloven valt de #koningsbaard in de smaak. Ook op Facebook heeft de baard succes. De pagina ‘Zonder baard, geen koning’ heeft al meer dan 50.000 volgers. Net als de baard van de koning, heeft ook dit nummer van *Virtus* een oranjetintje. Zo kunt u in het artikel van Els Witte – een vervolg op haar bijdrage aan *Virtus* 2018 – lezen over de orangistische contrabeweging die ontstond na de Belgische afscheiding van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden in 1830. Een groep edelen vormde een actieve, militante vleugel van het orangistische verzet in België. Frans Willem Lantink bespreekt in zijn korte bijdrage een aantal recent verschenen biografieën van bekende leden uit het huis Oranje-Nassau. Volgens Lantink blijven deze wat te veel hangen in nationale discoursen en ontbreekt het vergelijkende, internationale perspectief.

Sinds een jaar of tien biedt *Virtus* wél steeds nadrukkelijker een internationaal perspectief op de geschiedenis van de adel. In dit nummer schrijft de Amerikaanse historica Mary Robinson over de band tussen twee adellijke neven uit Frankrijk. De één was hartstochtelijk aanhanger van Napoleon, de ander toonde zijn loyaliteit aan restauratiemonarch Lodewijk XVIII door een meute Parijzenaren op te hitsen om een standbeeld van de kleine generaal neer te halen. Marie Steinrud illustreert verschillen tussen adellijk en burgerlijk machts- en statusvertoon aan de hand van de materiële cultuur van industriële ijzersmeders in het Zweedse Västmanland rond 1800.

Een ander thema dat in meerdere artikelen terugkomt in dit jaarboek is de adellijke vrouw. Zo schrijft de Nijmeegse hoogleraar Johan Oosterman in *Object in Context* over het bijzondere gebedenboek van Maria van Gelre, waar hij jarenlang onderzoek naar deed. Evelyn Ligtenberg besteedt aandacht aan ongehuwde, adellijke vrouwen: op basis van een schat aan archiefbronnen concludeert zij dat deze vrouwen niet moeten worden beschouwd als ‘oude vrijsters’. Zij droegen in belangrijke mate bij aan het beschermen en vergroten van de familie-eer. Thomas Kullmann analyseert de gedragsnormen voor hofdames op basis van Engelse Renaissance-gedichten.

Dat edelen het niet altijd even nauw namen met geschreven en ongeschreven regels, blijkt uit het artikel van Michel Hoenderboom over een rechtszaak uit de jaren 1720 tussen Gerrit Burchard van Rechteren en de Raad van State. Deze juridische strijd laat zien hoe dun de scheidslijn was tussen vriendendienst en corruptie in de Republiek der Nederlanden. Conrad Gietman schrijft over de drang van negentiende-eeuwse notabelen om zich te onderscheiden door middel van indrukwekkende stambomen.

Het afgelopen jaar werden wij, tot slot, onverwacht geconfronteerd met een treurig feit. Op 11 juli 2019 overleed Jan Wigger, gewaardeerde bestuurslid van de Werkgroep Adelsgeschiedenis. Sinds 2006 was Jan penningmeester van de Werkgroep, in het dagelijks leven werkte hij op het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle. Jan was bij uitstek kenner van de adel in Overijssel en omstreken. Zijn inzet en goedlachse karakter zullen worden gemist.

Houses divided? Noble familial and class connections during the Age of Revolution and Napoleon

9

Mary K. Robinson

'Le mariage m'a toujours fait peur.' Ongehuwde adellijke vrouwen in de zeventiende en achttiende eeuw

27

Evelyn Ligtenberg

Steekpenning of welkomstgeschenk? De strijd voor eerherstel van Gerrit Burchard en Adolf Hendrik van Rechteren

55

Michel Hoenderboom

The politics of presence. Place making among the Swedish iron producers in the county of Västmanland ca. 1750-1850

75

Marie Steinrud

De Belgische orangistische adel, deel II. De rol van de adel in het Belgisch orangisme (1830-1850)

93

Els Witte

26 | 2019

9 789087 048495